

ÇOCUK EVLİLİKLERİ VE ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

**Çocuk
Gelinler**

Uluslararası sözleşmeler niçin önemlidir?

Uluslararası sözleşmelere taraf olmak; ülkenin refahının, gelişmişlik düzeyinin, doğanın korunması, demokrasi ve insan haklarının varlığını gösterir niteliktedir. Taraf ülkeler için uluslararası sözleşmeler, uluslararası alanda bulunarak ülkenin itibarının arttırılmasına yönelik birer araçtır. Anayasamızın 90. maddesi gereği bu sözleşmeler iç hukukumuz açısından bağlayıcıdır. Yani, bir uluslararası sözleşmeye imza atan ülke, o sözleşmenin gereklerini yerine getirmeyi taahhüt etmiştir ve bu belge ile ulusal mevzuatını uyumlandırmak zorundadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de çocuk evlilikleri nasıl ele alınmıştır?

Madde 1

Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan yasaya göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar herkes çocuk sayılır. (18 yaşını tamamlamadan yapılan her evlilik çocuk evliliğidir.)

Madde 3

1. Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir.

3. Taraf devletler, bu sözleşmede tanınan hakların uygulanması amacıyla gereken her türlü yasal, idari ve diğer önlemleri alırlar. (Medeni Yasamızda belirtilen evlilik yaşı alt sınırının 18’e yükseltilmesi bu sözleşmenin gereğidir ve yerine getirilmelidir.)

Madde 18

2. Taraf devletler, çocuğun yetiştirilmesi konusundaki sorumluluklarını kullanmada anne-baba ve yasal vasilerin durumlarına uygun yardım yapar ve çocukların bakımıyla görevli kuruluşların, faaliyetlerin ve hizmetlerin gelişmesini sağlarlar. (Maddi durumu iyi olmadığı gerekçesiyle kız çocuklarını okula göndermeyen aileler ‘şartlı nakit transferi’nden yararlandırılmaktadır.)

“Uluslararası sözleşmeler ulusal hukukun üstündedir.”

“ Çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimi evlenme ve hamile kalmayla ağır zarara uğrar. ”

Madde 19

1. Bu sözleşmeye taraf olan devletler, çocuğun anne-babasının ya da onların yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanındaiken bedensel veya zihinsel saldırıya, şiddet veya suiistimale, ihmal ya da ihmalkar muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar. (Çocuk evliliği cinsel istismarın meşrulaşmış biçimidir.)

2. Bu tür koruyucu önlemler; burada tanımlanmış olan çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımına üstlenen kişilere gereken desteği sağlamak amacıyla sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir. (Çocukların evlendirilmesi sosyal ve kültürel bir eğilimdir; davranış değişikliği yaratacak çalışmalarla bu sorun büyük ölçüde çözülecektir.)

Madde 23

1. Taraf devletler zihinsel ya da bedensel özürlü çocukların saygınlıklarını güvence altına alan, özgüvenlerini geliştiren ve toplumsal yaşama etkin biçimde katılmalarını kolaylaştıran şartlar altında eksiksiz bir yaşama sahip olmalarını kabul ederler. (Bedensel engelli çocukların engelleri sebebiyle aileleri tarafından daha erken evlendirilme riski vardır.)

Madde 27

1. Taraf devletler, her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı olduğunu kabul ederler.

2. Çocuğun gelişmesi için gerekli hayat şartlarının sağlanması sorumluluğu, sahip oldukları imkanlar ve mali güçleri çerçevesinde öncelikle çocuğun anne-babasına veya bakımını üstlenen diğer kişilere düşer. (Çocuk evliliği çocukların gelişimi için gerekli hayat şartlarının sağlanmasını engeller. Çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimi evlenme ve hamile kalmayla ağır zarara uğrar.)

Madde 28

1. Taraf devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle, özellikle;

a- İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler. *(İlköğretim zorunlu ve kesintisiz olmalıdır.)*

b- Ortaöğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler, bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar.

c- Uygun bütün araçları kullanarak, yüksek öğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler.

d- Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler.

e- Okullarda düzenli biçimde devamını sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar. *(Çocuk evliliğinin engellenmesi bu önlemlerden biridir çünkü çocuklar evlendirilmek için okuldan alınırlar.)*

3. Taraf devletler eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma-yazma bilmemenin ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak, çağdaş eğitim yöntemlerine ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirir, teşvik ederler. Bu konuda, gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur. *(Ülkemizde halen okuma-yazma bilmeyen kadınların sayısı yüksektir.)*

Madde 32

Taraf devletler, çocuğun ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte ya da eğitime zarar verecek ya da sağlığı veya bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek biçimde çalıştırılmasına karşı korunma

Çocuk evliliğinin nedenlerinden biri de kız çocuğun evlendirileceği kişinin yaşlı ve/veya hasta olan anne-babasının bakımını üstlenmesidir. Bir nevi hasta bakıcı olmak üzere evlendirilen çocuk, eğitimine ve gelişimine devam etmesi gereken yaşta ruhsal ve fiziksel olarak yıpranmakta, evde ücretsiz işçi olarak çalıştırılmaktadır. Ebeveyn, erkek çocuğuna bu sebeple evlenme baskısı yapabilir. Bu evlilik sadece yaşlı ve çocuk bakımı ve ev hizmetlerinden ibaret olabilir. Bu durum, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 32. maddesinin 1. bendine aykırıdır.

Kız çocuklar 'başlık parası', 'süt hakkı' gibi adlar altında aileleri tarafından para karşılığı evlendirilebilmektedir. Yasal olmayan bu 'evlilikler' kültürel olarak 'yasal' kabul edilir, çünkü toplumun önemli bir bölümü küçük yaşta evlenmeyi onaylamaktadır. Bu kabul, kız çocuğun cinsel, bedensel, ticari, duygusal sömürüsüne ortak olmaktır.

hakkını kabul ederler. (Çocuk gelinler; ev işleri, tarla/bahçe işleri, çocuk yetiştirme, hasta/yaşlı/engelli bakımı gibi ağır işlerle karşı karşıya kalırlar ve bunları yapmaya zorlanırlar.)

Madde 34

Taraf devletler, çocuğu her türlü cinsel sömürüye ve suiistimale karşı koruma güvencesi verirler. Bu amaçla özellikle;

a- Çocuğun yasadışı bir cinsel faaliyete girişmek üzere kandırılması veya zorlanmasını;

b- Çocukların fuhuş ya da diğer yasadışı cinsel faaliyette bulundurulması sömürülmesini;

c- Çocukların pornografik nitelikli gösterilerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesini önlemek amacıyla ulusal düzeyde ve çoktarafli ilişkilerde gerekli her türlü önlemi alırlar.

Madde 35

Taraf devletler, her ne nedenle ve hangi biçimde olursa olsun, çocukların kaçırılması, satılması veya fuhuşa konu olmasını önlemek için ulusal düzeyde ve ikili ve çoktarafli ilişkilerde gereken her türlü önlemi alırlar.

Madde 36

Taraf devletler, esenliğine herhangi bir biçimde zarar verebilecek başka her türlü sömürüye karşı çocuğu korurlar. (Çocukların evlendirilmesi ticari cinsel sömürüdür.)

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye ek 'Çocuk Satışı, Çocuk Fuhuşu ve Çocuk Pornografisiyle İlgili İhtiyari Protokol'ün çocuk evlilikleri açısından nasıl bir önemi vardır?

Bu protokol, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 25 Mayıs 2000 tarihinde kabul edilmiş ve 18 Ocak 2002'de yürürlüğe girmiştir.

Madde 1

Taraf devletler çocuk satışı, çocuk fuhuşu ve çocuk pornografisini bu protokol uyarınca yasaklayacaklardır. (Erken evliliklerin bu üç istismar biçimiyle de ilişkisi vardır.)

Madde 2

Çocuk satışı, herhangi biri veya bir grup tarafından, ücret ya da başka herhangi bir şey karşılığında bir çocuğun başka birine devredildiği herhangi bir fiil veya işlem anlamına gelmektedir. (Başlık parası karşılığı zorla evlendirme bu maddeye aykırıdır.)

Madde 10

3. Taraf devletler çocukların, satış, fuhuş, pornografi uygulamaları ve çocuk seks turizmine karşı zafiyetini arttıran yoksulluk, az gelişmişlik gibi temel nedenleri ele almak amacıyla uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesini teşvik edeceklerdir.

4. Taraf devletler, yapabildikleri takdirde, mevcut çoktarafılı, bölgesel ve ikili veya diğer programlar yoluyla mali, teknik veya diğer yardımları sağlayacaklardır. (Çocuk evlilikleri küresel bir sorun olduğundan, çözüm için uluslararası işbirliği de gerekmektedir.)

Madde 12

1. Her taraf devlet, Protokol'ün kendisi açısından yürürlüğe giriş tarihinden başlayarak iki yıl içinde, Protokol'ün hükümlerinin uygulanması için almış olduğu önlemlere ilişkin kapsamlı bilgi içeren bir raporu Çocuk Hakları Komitesi'ne sunacaktır.

2. Protokol'e taraf devletler her beş yılda bir rapor sunar. (TC Hükümeti henüz bu protokolü imzalamamıştır.)

Avrupa Sosyal Şartı'nın çocuk evliliklerinin önlenmesinde nasıl bir etkisi olabilir?

Bölüm I

Akit taraflar, ulusal ve uluslararası nitelikteki tüm uygun yollarla aşağıdaki hak ve ilkelerin etkili bir biçimde gerçekleştirilebileceği koşullara ulaşmayı politikalarının amacı sayarlar:

Madde 9 - Mesleğe yöneltilme hakkı

Akit taraflar mesleğe yöneltilme hakkının etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak üzere, gerektiğinde, engelliler de dahil olmak amacıyla herkese, niteliklerine ve bu niteliklerin iş olanaklarıyla ilişkisine göre işini seçme ve mesleğini geliştirmesine ilişkin sorunları çözmek için yardımcı olacak bir hizmet vermeyi veya bunu teşvik etmeyi ve bu yardımın okul çocukları da dahil olmak üzere gençler ve yetişkinler için

“Çocukların evlendirilmesi ticari cinsel sömürüdür.”

ücretsiz yapılmasını sağlamayı taahhüt ederler. *(Mesleki beceriyi edinen kız çocuklar ekonomik gücü elde ederlerse çocuk evliliği gibi bir insan hakkı ihlaline maruz kalmamak için çalışmayı tercih edebilirler.)*

Madde 17 - Çocukların ve gençlerin sosyal, yasal ve ekonomik korunma hakkı

Akit taraflar, çocukların ve gençlerin kişilikleri ile fiziksel ve zihinsel yeteneklerinin tam gelişimini sağlayacak bir çevrede yetişme haklarını etkili bir biçimde kullanmalarını sağlamak amacıyla, doğrudan ya da kamusal ve özel örgütlerle işbirliği yaparak, aşağıdaki hususlara yönelik tüm uygun önlemleri almayı taahhüt ederler:

a- Çocukların ve gençlerin, ebeveynlerinin hak ve ödevleri göz önünde tutularak, gereksinim duydukları bakım, yardım, öğretim ve eğitim olanaklarına sahip olmalarını özellikle bu amaç için uygun ve yeterli kurum ile hizmetlerin kurulması ve sürdürülmesini sağlamak.

b- Çocukları ve gençleri ihmal, şiddet ve sömürüye karşı korumak. *(Küçük yaşta evlendirmeler ihmal, şiddet ve sömürüdür)*

c- Ailelerinin desteğinden geçici ya da mutlak olarak yoksun kalan çocukların ve gençlerin korunmasını ve bunların devletten özel yardım almasını sağlamak.

2- Çocukların ve gençlerin okula devamlarının özendirilmesinin yanı sıra parasız ilk ve orta öğrenim sağlamak.

Madde 30 - Toplumsal dışlanma ve yoksulluğa karşı korunma hakkı

Akit taraflar, toplumsal dışlanma ve yoksulluğa karşı korunma hakkının etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla;

a- Toplumsal dışlanma ve yoksulluk yaşayan ya da bu duruma düşme tehlikesinde olan kişilerin ve ailelerinin, özellikle istihdam, konut, eğitim, öğrenim, kültür ile sosyal ve tıbbi yardım olanaklarına fiilen ulaşmalarını teşvik edecek genel ve eşgüdümlü bir yaklaşım çerçevesinde önlemler almayı;

b- Bu önlemleri, uyarlanmasını sağlamak amacıyla gerektiğinde gözden geçirmeyi taahhüt ederler.

Çocuk evliliği yoksulluğu da beraberinde getirir, çünkü eğitim ve mesleki beceri için uygun yaş dönemi, ev-aile sorumluluklarını öğrenmekle geçirilmiştir. Ayrıca, çocuklar evlendikten sonra da maddi açıdan aileye bağımlılıklarının sürmesi yoksullaşmayı kaçınılmaz hale getirmektedir.

Madde D - Kolektif şikayet

1. Avrupa Sosyal Şartı'na Ek Protokolün kolektif şikayet sistemi getiren hükümleri, bu protokolü onaylamış olan devletler bakımından, Avrupa Sosyal Şartı'ndan kaynaklanan yükümlülüklerle de uygulanacaktır.

2. Avrupa Sosyal Şartı'na kolektif şikayet sistemi getiren Ek Protokol ile bağlı olmayan herhangi bir devlet, bu şartın onay, kabul ya da uygun bulma belgesini verirken ya da daha sonraki bir tarihte, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bu şarttan kaynaklanan yükümlülüklerinin denetlenmesinde, anılan protokolde öngörülen usullerin kullanılmasını kabul ettiğini bir bildirimle açıklayabilir.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) İstihdam Politikası Sözleşmesi çocuk evliliklerinin ekonomik boyutuyla nasıl ilişkilendirilebilir?

Madde 1

İktisadi gelişme ve kalkınmayı teşvik etmek, hayat seviyesini yükseltmek işgücü ihtiyaçlarını karşılamak ve işsizlik ve eksik istihdam sorununu çözümlenmek amacıyla, her üye tam ve verimli istihdama ve işin serbestçe seçilmesine matuf aktif bir politikayı esas bir gaye olarak ele alacak ve uygulayacaktır;

c. İşin serbestçe seçilmesini ve her işçinin kendisine elverişli bir işte çalışması için gerekli nitelikleri kazanmasını, bu işte, ırk, renk, cinsiyet, din, politik düşünce, millî veya sosyal menşeye ne olursa olsun niteliklerini ve istidatlarını kullanmasını sağlamak amacıyla yönelmiş olacaktır. (Çocuk gelinlerin sosyal ve ekonomik olarak güçlenmeleri için çalışmalarını teşvik etmek, bunun için gerekli önlemleri almak sosyal devletin görevi olmalıdır.)

ILO'nun Kötü Şartlardaki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması Ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesi ne demektir?

Bu sözleşmeyi onaylayan her üye ülke acil bir sorun olarak en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinin yasaklanmasını ve ortadan kaldırılmasını temin edecek ivedi ve etkin önlemleri alır. Bu sözleşmenin amaçları bakımından 'çocuk' terimi 18 yaşın altındaki herkese uygulanır. (Türkiye'de Ceza Yasası, Medeni Yasa ve Çocuk Koruma Yasası arasında 'çocuk'un kim olduğuna dair tanımlarda çelişki vardır.)

“ Çocuk yaşta evlendirilmelerinin yaygın olduğu Türkiye gibi ülkeler, Avrupa Sosyal Şartı'nın imzacıları arasındalarsa, yurttaşlar ulusal mevzuata rağmen bu evliliklerin yasal olmayan yollarla yapıldığını içeren toplu şikayette bulunabilir. ”

Çocuk gelinler evlendirildiği kişinin ailesi ile birlikte yaşamakta, hanedeki tüm kişilerin bakımını üstlenmekte, ev işlerinden sorumlu tutulmaktadır. Kadınların ev içi emeği görünmezdir, ücretsiz ve güvencesiz çalıştırılma anlamına gelir.

Bu sözleşmenin amaçları bakımından 'en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliği' ifadesi;

• Çocukların alım-satımı ve ticareti, borç karşılığı veya bağımlı olarak çalıştırılması ve askeri çatışmalarda çocukların zorla ya da zorunlu tutularak kullanılmasını da içerecek şekilde zorla ya da mecburi çalıştırılmaları gibi kölelik ve kölelik benzeri uygulamaların tüm

biçimlerini;

- Çocuğun seks işçisi olarak, pornografik yayınların üretiminde veya pornografik gösterilerde kullanılmasını, bunların tedarikini ya da sunumunu;
- Doğası veya gerçekleştirildiği koşullar itibariyle çocukların sağlık, güvenlik veya ahlaki gelişimleri açısından zararlı olan işi kapsar.

Her üye, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasında eğitimin önemini dikkate alarak etkin ve belli bir zamanla sınırlı şu önlemleri alır:

- Çocukların en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğine dahil olmalarının önlenmesi.
- Çocukların en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinden uzaklaştırılmaları, sosyal uyumları ve rehabilitasyonları için gerekli ve uygun doğrudan yardım sağlanması.
- Çocukların en kötü biçimlerdeki çocuk işçiliğinden uzaklaştırılmaları için ücretsiz temel eğitim ve mümkün ve uygun olduğu takdirde mesleki eğitim sağlanması.
- Özel olarak riskli durumda bulunan çocukların belirlenmesi ve onlara ulaşılması.
- Kız çocukların özel durumunun dikkate alınması.

Her üye, yürürlüğe konan bu sözleşme hükümlerini uygulamak için sorumlu olan yetkili makamı belirler.

Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme ile çocuk evliliklerinin bağıntı nasıl kurabiliriz?

Madde 3

Bu sözleşmeye taraf devletler, bu sözleşmede belirtilen bütün ekonomik, sosyal ve kültürel hakları kullanmada kadınlarla erkeklere eşit hak sağlamakla yükümlüdürler. (Çocuk yaşta evlendirmekle bu hak kadınların elinden alınmaktadır)

“ Çocuk gelin, ev içinde ve dışında kendisine yüklenen sorumlulukların altında ayakta durmaya çalışan çocuk işçidir. ”

BÖLÜM III

Madde 6

1. Bu sözleşmeye taraf olan devletler, herkesin serbestçe seçtiği ya da kabul ettiği bir işte çalışarak hayatını kazanma fırsatı veren çalışma hakkını tanırlar ve bu hakkın korunması için gerekli tedbirleri alırlar. (*Çocuk gelinler eğitim ve istihdam olanaklarından yeterince yararlanamazlar.*)

2. Bu sözleşmeye taraf bir devletin, bu hakkı tam olarak gerçekleştirmek için alacağı tedbirler, teknik ve mesleki rehberlik ile eğitim programlarını, bireyin temel ekonomik ve siyasal özgürlüklerini koruyan şartlar altında, düzenli şekilde ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimi ile tam ve üretken istihdamını sağlamaya yönelik politika ve teknikleri içermelidir.

Madde 10

Bu sözleşmeye taraf olan devletler aşağıdaki hususları kabul ederler:

3. Bütün çocuklar ve gençler yararına, ebeveynlikten ya da başka koşullardan dolayı hiçbir ayırım gözetilmeksizin, özel koruma ve yardım tedbirleri alınmalıdır. Çocuklar ve gençler ekonomik ve sosyal sömürden korunmalıdır. Onların ahlaki değerlerine ya da sağlıklarına zararlı olabilecek, hayatlarını tehlikeye sokabilecek ya da normal gelişmelerini engelleyebilecek işlerde çalıştırılmaları yasalarla cezalandırılmalıdır. Devletler, ayrıca, yaş sınırları koyarak, çocukların bu yaş sınırları altında ücretli olarak çalıştırılmasını yasalarla yasaklamalı ve cezalandırmalıdır.

Madde 12

1. Bu sözleşmeye taraf devletler, herkesin, ulaşılabilir en yüksek fiziksel ve zihinsel sağlık standardına sahip olma hakkını kabul ederler.

2. Bu sözleşmeye taraf devletlerin, bu hakkın tam olarak kullanılmasını sağlamak için alacakları tedbirler şu amaçlara yönelik olacaktır:

a) Ölü doğum ve çocuk ölümleri oranlarının düşürülmesini ve çocuğun sağlıklı bir

Küçük
yaşta evlendirilen
kadınlar, gittikleri evde
temizlik ve beslenme
işlerinin yanında,
bahçede, tarlada, serada
vb. çalıştırılmakta,
mal sahiplerine para
kazandırırken kendileri
herhangi bir ücret
almamaktadır.

şekilde gelişmesini sağlamak. (Erken hamilelikte çocuk ve annenin hayatını kaybetme riski ileri yaşlardaki hamileliklere göre dört kat fazladır.)

Madde 13

1. Bu sözleşmeye taraf devletler, herkesin eğitim görme hakkına sahip olduğunu kabul ederler. Taraf devletler, eğitimin, insanın kişiliğinin ve onur duygusunun tam olarak gelişmesine yönelik olacağı ve insan hakları ile temel özgürlüklere saygıyı güçlendireceği hususunda mutabıktırlar. Taraf devletler ayrıca, eğitimin, herkesin özgür bir topluma etkin bir şekilde katılmasını sağlayacağı, tüm uluslar ve tüm ırksal, etnik ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu geliştireceği ve Birleşmiş Milletler'in barışın korunmasına yönelik faaliyetlerini güçlendireceği hususlarında mutabıktırlar.

2. Bu sözleşmeye taraf devletler, bu hakkın tam olarak gerçekleştirilmesi amacı ile aşağıdaki hususları kabul ederler:

a) İlköğretim herkes için zorunlu ve parasız olacaktır;

b) Teknik ve mesleki eğitim de dahil olmak üzere, orta öğretimin çeşitli biçimlerinin, her türlü uygun yöntemle ve özellikle parasız eğitimin tedricen yaygınlaştırılması yoluyla herkes için açık ve ulaşılabilir olması sağlanacaktır;

c) Yüksek öğretimin, özellikle parasız eğitimin tedricen geliştirilmesi yoluyla, kişisel yetenek temelinde herkese eşit derecede açık olması sağlanacaktır;

d) İlköğretim görmemiş ya da ilköğretimi tamamlamamış olanlar için temel eğitim elden geldiğince teşvik edilecek veya yoğunlaştırılacaktır. (Çocuk yaşta evlendirilmek üzere okuldan alınan veya okula hiç gönderilmeyen bireylerin eğitim yaşamına geri dönmesi için ağırlaştırılmış yaptırımlar yoktur ve bu konu ebeveynin insafına terk edilmiş gibidir.)

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ne söylemektedir?

Madde 4

Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle ticareti her türlü şekliyle yasaktır. (Çocuk evliliği köleliğin günümüzdeki biçimidir.)

Madde 26

Herkesin öğrenim hakkı vardır. Öğrenim hiç olmazsa ilk ve temel safhalarında parasızdır. İlköğretim mecburidir. Teknik ve mesleki öğretimden herkes yararlanabilmelidir. Yüksek öğretim, liyakatlerine göre herkese tam eşitlikle açık olmalıdır. Öğretim insan şahsiyetinin tam gelişmesini ve insan haklarıyla ana hürriyetlerine saygının kuvvetlenmesini hedef almalıdır. Öğretim bütün milletler, ırk ve din grupları arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu teşvik etmeli ve Birleşmiş Milletler'in barışın idamesi yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir. Anne-baba çocuklarına verilecek eğitim türünü seçme hakkına sahiptir. (Çocukların evlendirilmesi eğitim hakkının ihlalidir.)

Avrupa Konseyi Kadına Karşı ve Ev İçi Şiddetle Mücadele ve Bunun Önlenmesi Sözleşmesi ile çocuk gelinler konusu nerede buluşur?

Madde 4 - Temel haklar, eşitlik ve ayırım gözetmeme

2. Taraf devletler, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı kınar, ve önlemek üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri gecikmeksizin alır ve bu kapsamda,

- Kadın-erkek eşitliği ilkesini kendi ulusal anayasalarına ya da diğer uygun mevzuata dahil eder ve bu ilkenin uygulamada gerçekleştirilmesini güvence altına alır;
- Kadınlara yönelik ayrımcılığı, ihtiyaç bulunması halinde, yaptırımlar uygulamak yoluyla yasaklar;
- Kadınlara yönelik ayrımcı yasa ve uygulamaları kaldırır. (Erken/zorla evlilikler cinsiyet temelli ayrımcılığın hem sebebi hem sonucudur.)

Madde 6 – Toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar Taraf devletler bu sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerinin uygulamasına ve Sözleşme hükümlerinin etkisinin değerlendirilmesine toplumsal cinsiyet perspektifini dahil edeceğini ve kadın-erkek eşitliği ve kadınları güçlendiren politikaları teşvik edeceğini ve etkili bir şekilde uygulayacağını taahhüt eder.

“Çocuk evliliği kadına yönelik şiddetin bir türüdür. Çocuk evliliğine engel olmak için atılacak her adım, aynı zamanda, kadınların gelecekte yaşayacağı şiddeti olmadan önleme politikasının bir parçasıdır.”

TBMM'de 2009'da yasayla kurulan Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, ilk iş olarak erken evlilikleri incelemek üzere bir alt komisyon oluşturdu.

Alt komisyon bu alanda çalışan kişi ve kurumların görüşlerine başvurduğu toplantıların yanı sıra saha çalışmaları da yaptı ve bir rapor yayımladı.

Çocuk evliliklerinin sebepleri, sonuçları ve çözüm ortaklarının sorumluluklarını da içeren rapor bir daha KEFEK'in de TBMM'nin de gündemine gelmedi!

Bölüm II – Bütünsel politikalar ve veri toplama

Madde 7 – Kapsayıcı ve eşgüdümlü politikalar

1. Taraf devletler bu sözleşmenin kapsamına giren bütün şiddet biçimleriyle mücadele ve bu şiddetin her biçiminin önlenmesi için, ilgili tüm tedbirleri kapsayacak şekilde ülke çapında etkili, kapsayıcı ve eşgüdümlü politikaların kabul edilmesi ve uygulanması için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır ve kadına yönelik şiddete karşı bütüncül bir mücadele yürütür.

2. Taraf devletler 1. fıkrada bahsedilen politikaların, mağdurun haklarını bütün önlemlerin merkezine koyarak hayata geçirilmesini ve bu politikaların tüm ilgili organlar, kurumlar ve örgütlerle etkili işbirliği içerisinde uygulanmasını sağlar. *(Çocuk evliliklerinin önlenmesinde ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşların da etkin ve sürekli çalışmalar yapması, bunun için hak savunuculuğu yapan sivil toplum örgütleri ve konunun uzmanlarıyla işbirliği içinde olması gerekmektedir.)*

3. Uygun olan durumda bu madde gereğince alınacak tedbirler; hükümet organları, ulusal, bölgesel ve yerel parlamentolar ve yetkililer, ulusal insan hakları kurumları ve sivil toplum örgütleri gibi tüm ilgili aktörleri kapsar. *(Eylem planı hazırlayıp eşgüdümle uygulamak kız çocukların evlilikten korunması için atılacak en önemli adımlardandır.)*

Bölüm III – Önleme

Madde 12 – Genel Yükümlülükler

1. Taraf devletler, kadınların aşağı bir cins olduğu veya erkekler ile kadınlar için alışlagelmiş rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan önyargıları, örf ve adetleri, gelenekleri ve her türlü uygulamaları yok etmek amacıyla kadınların ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarının değiştirilmesi için gerekli tedbirleri alır. *(Toplumsal cinsiyet eşitliğini yasa ve uygulamalarda hayata geçirmek de devletin görevi olmalıdır.)*

2. Taraf devletler, bu sözleşmenin kapsamına giren bütün şiddet biçimlerine karşı her gerçek ve tüzel kişiyi korumak için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

3. Bu madde gereğince alınan her tedbir belirli şartlar nedeniyle savunmasız bırakılan kişilerin özel ihtiyaçlarına işaret eder ve ihtiyaçları dikkate alır ve mağdurun insan haklarını merkeze koyar. (Erken evlilik çocuğun insan haklarının ihlalidir.)

4. Taraf devletler, tüm toplumu, özellikle erkekleri ve erkek çocukları bu sözleşme kapsamına giren bütün şiddet biçimlerinin önlenmesine aktif bir şekilde katkıda bulunmaları için teşvik etmek amacıyla gerekli tedbirleri alır. (Çocuk evlilikleriyle mücadele yalnızca kadınlarla ve kadınları bilgilendirmeye yönelik olmamalıdır; erkeklerin de bu evliliklere karşı durmasını sağlayacak bilinç yükseltme çalışmaları yapılmalıdır.)

5. Taraf devletler, kültür, örf ve âdet, din, gelenek veya sözde 'namus'un bu sözleşme kapsamında yer alan şiddet eylemlerinin bir gerekçesi olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. (Namus temizleme bahanesiyle veya namusun 'kirlenmesi' riskine karşı kız çocukları evlendirmek yaygın bir yanıştır.)

Madde 13 – Farkındalığı artırma

1. Taraf devletler, uygun olan durumlarda bu sözleşmenin kapsamına giren bütün şiddet biçimlerinin farklı tezahürlerinin, bunların çocuklar üzerindeki sonuçlarının ve bu şiddet biçimlerinin önlenmesi gerektiğinin toplum içinde anlaşılması ve bu konuda farkındalığın artırılması için, ulusal insan hakları kurumlarıyla ve eşitlik kurumlarıyla, sivil toplumla ve hükümet dışı örgütlerle ve özellikle de kadın hakları örgütleriyle işbirliğini içeren, düzenli ve her düzeyde farkındalık artırıcı kampanya ve programları düzenler ya da teşvik eder.

2. Taraf devletler, bu sözleşme kapsamında yer alan şiddet eylemlerini önlemeye yönelik mevcut bilgi ve tedbirlerin toplum içerisinde geniş bir kapsamda yaygınlaştırılmasını güvence altına alır. (Çocuk evlilikleriyle mücadele, bir devlet politikası olmalıdır.)

Madde 14 - Eğitim

1. Taraf devletler, kadın-erkek eşitliği, kalıplaşmamış toplumsal cinsiyet rollerini, karşılıklı saygıyı, kişiler arası ilişkilerde şiddetten kaçınma temelinde çatışma çözümünü, kadına yönelik cinsiyete dayalı şiddet ve kişisel bütünlük hakkı meselelerinin resmi müfredat içerisinde ve eğitim sürecinin

“Namus temizleme bahanesiyle veya namusun 'kirlenmesi' riskine karşı kız çocukları evlendirmek yaygın bir yanıştır.”

her düzeyinde öğrencilerin gelişim kapasitelerine uygun olarak öğretim materyallerinin içerisine dâhil edilmesi için uygun olan durumlarda gerekli adımları atar.

2. Taraf devletler, 1. fıkrada bahsedilen ilkelerin yaygın eğitim faaliyetlerinin yanı sıra spor faaliyetleri, kültürel faaliyetler, boş vakit faaliyetleri ve medyada teşvik edilmesi için gerekli adımları atar.

Madde 16 – Önleyici müdahale ve tedavi programları

1. Taraf devletler, aile içi şiddet faillerinin daha fazla şiddet eyleminde bulunmalarını engellemek ve şiddet içeren davranış kalıplarını değiştirmek üzere kişiler arası ilişkilerinde şiddet içermeyen davranışı benimsemeleri için failleri eğitmeyi hedefleyen programların oluşturulması veya desteklenmesi için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

2. Taraf devletler faillerin, özellikle de cinsel suç faillerinin tekrar suç işlemelerini önlemeyi hedefleyen tedavi programlarının oluşturulması veya desteklenmesi için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır. *(Evlendirilmiş kız çocuk eşi veya onun ailesinin sistematik şiddetine maruz kalabilmekte, ancak bunu açığa çıkarmaya korktuğu için sessizliği tercih etmektedir.)*

Madde 17 – Özel sektör ve medyanın katılımı

1. Taraf devletler, ifade özgürlüklerine ve bağımsızlıklarına saygı duyarak, özel sektörü, bilgi ve iletişim sektörünü ve medyayı politikaların hazırlık ve uygulama aşamalarına katılmaya ve kadına yönelik şiddeti önlenmek ve kadın onuruna saygıyı arttırmak amacıyla yönerge ve öz-denetim standartlarını oluşturmaya teşvik eder.

2. Taraf devletler, özel sektör aktörleriyle işbirliği içinde, çocuklar, ebeveynler ve eğitimcilerin içeriğinde zararlı olabilecek cinsel ya da şiddet unsuru bulunan bilgi ve iletişim ortamlarıyla başa çıkma becerilerini geliştirir ve geliştirilmesini teşvik eder.

Bölüm IV – Koruma ve destek

Madde 18 – Genel yükümlülükler

1. Taraf devletler, bütün mağdurları daha öte şiddet fiillerine karşı korumak için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

2. Taraf devletler, Sözleşme'nin 20. ve 22. maddelerinde ayrıntısıyla sıralanan genel ve özel yardım hizmetlerine atıfta bulunmayı da kapsayacak şekilde, Sözleşme kapsamına giren bütün şiddet biçimlerinin mağdur ve tanıklarının korunması ve desteklenmesinde, iç hukuk kuralları doğrultusunda, yargı, cumhuriyet savcıları, kolluk kuvvetleri, yerel ve ulusal yetkililer dahil ilgili devlet kuruluşları ve yanı sıra hükümet dışı örgütler ve ilgili diğer örgütler ve yapılar arasında etkili bir işbirliğinin oluşturulması için uygun mekanizmaların mevcudiyetini sağlamak üzere gereken yasal veya diğer önlemleri alır.

3. Taraf devletler, bu madde gereğince alınacak tedbirlerin:

- Kadına yönelik şiddete ve aile içi şiddete dair cinsiyetlendirilmiş bir anlayışa dayanmasını ve mağdurun insan haklarına ve güvenliğine odaklanmasını;
- Mağdurlar, failer, çocuklar ve onların toplumsal çevreleri arasındaki ilişkiyi dikkate alan bütünleştirilmiş yaklaşıma dayanmasını;
- İkincil mağduriyetin önlemesini hedeflemesini;
- Şiddetin kadın mağdurlarının güçlenmesini ve ekonomik bağımsızlık kazanmalarını hedeflemesini;
- Uygun durumlarda, aynı tesiste çeşitli koruma ve destek hizmetlerinin bir arada sunulmasına olanak tanınmasını;
- Çocuk mağdurları dâhil ederek savunmasız kişilerin özel ihtiyaçlarına dikkat edilmesini ve bu ihtiyaçların onlar için ulaşılabilir olmasını güvence altına alır.

Madde 19 – Bilgi

Taraf devletler, mağdurların mevcut destek hizmetleri ve yasal tedbirler hakkında anladıkları dilde yeterli ve zamanında bilgi edinmelerini sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır. *(Resmî dili bilmediği için güçlendirici/bilgilendirici hizmetlerden yararlanamayan çocuk gelinler, şiddete maruz kaldıklarında da yardım istemeye çekinmekte, dertlerini anlatamamaktadır.)*

Madde 20 – Genel destek hizmetleri

1. Taraf devletler, mağdurların şiddet sonrası toparlanmalarını kolaylaştıracak hizmetlere erişebilir olmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır. Bu tedbirler, gerek duyulduğunda, hukuki ve psikolojik danışmanlık, maddi yardım, konut, eğitim, öğretim ve iş bulmalarına yardım gibi hizmetleri içermelidir.

“ Çocuk gelinler için, şiddet durumunda sığınma evi olanakları yeterlidir. ”

2. Taraf devletler, mağdurların sağlık ve sosyal hizmetlere erişebilir olmasını ve hizmetler için yeterli kaynak ayrılmasını ve uzmanların mağdurlara yardımcı olmak ve uygun hizmetle yönlendirmek üzere eğitim almalarını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

Madde 21 – Bireysel/toplu şikayette destek

Taraf devletler, mağdurların bölgesel ve uluslararası bireysel/toplu şikayet mekanizmaları hakkında bilgi sahibi ve bu mekanizmalara erişebilir olmalarını güvence altına alır. Taraf devletler, bu tür şikayetlerin sunumunda mağdurlara duyarlı ve bilgiye dayalı destek sağlanmasını teşvik eder.

Madde 22 – Uzman destek hizmetleri

1. Taraf devletler, bu sözleşme kapsamında yer alan şiddet eylemlerine maruz kalmış her mağdura yeterli bir coğrafi dağılımla acil, kısa ve uzun dönem uzman destek hizmetlerini sağlamak veya bu hizmetleri düzenlemek için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

2. Taraf devletler, şiddet mağduru bütün kadınların ve onların çocuklarının kadın uzmanların destek hizmetlerinden yararlanmalarını sağlar veya buna yönelik düzenlemeleri yapar.

Madde 23 – Sığınaklar

Taraf devletler, mağdurlara, özellikle de kadınlara ve çocuklarına güvenli konaklama sağlayan ve inisiyatif kullanarak mağdurlara ulaşan, yeterli sayıda, uygun ve kolayca ulaşılabilir sığınağın hazırlanmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır. (Çocuk yaşta evlendirilme tehdidiyle karşı karşıya olan, bu nedenle evden kaçan, veya evlendiği kişinin şiddetine maruz kaldığı için evi terk eden kadınlar için sığınma evi ve devamındaki hizmetler yetersizdir.)

Madde 24 – Telefonla yardım hattı

Taraf devletler, bu sözleşmenin kapsamına giren bütün şiddet biçimleriyle ilgili olarak arayanlara, gizlilik içerisinde ya da arayanın kimliğinin gizli kalmasına gereken özeni göstererek danışmanlık vermek için ülke çapında, kesintisiz (7/24) çalışan, ücretsiz telefon destek hattı hizmeti sağlamak amacıyla gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

Madde 25 – Cinsel şiddet mağdurlarına yönelik yardım

Taraf devletler, mağdurlara yönelik tıbbi ve adli muayene, travma desteği ve danışmanlık sağlamak üzere, yeterli sayıda, uygun ve kolay erişilebilir tecavüz kriz veya cinsel şiddet yönlendirme merkezlerinin kurulması için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

Madde 27 – Bildirme

Taraf devletler, bu sözleşme kapsamına giren şiddet eylemlerinin gerçekleşmesine tanık olan veya böyle bir eylemin gerçekleşebileceğine dair makul nedenleri olan veya olası başka şiddet eylemlerinin yaşanabileceğine inanan bir kişinin bunu yetkili makamlara veya örgütlere bildirmesini teşvik etmek üzere gerekli tedbirleri alır. (*Çevremizde gerçekleşen çocuk evliliği vakalarını yetkili kurumlara bildirmek yurttaşlık görevimizdir.*)

Madde 28 – Uzmanlar tarafından bildirme

Taraf devletler, belirli meslek alanlarında iç hukuk tarafından düzenlenen gizlilik kurallarının, uygun durumda, bu sözleşme kapsamına giren şiddet eylemlerinin gerçekleştiği veya başka ciddi şiddet eylemlerinin gerçekleşebileceği konusunda makul gerekçeleri olan uzmanların bunu yetkili makamlara veya örgütlere bildirmesine engel teşkil etmemesini sağlamak üzere gerekli tedbirleri alır.

Bölüm V – Maddi Hukuk

Madde 29 – Hukuk davaları ve başvuru yolları

1. Taraf devletler mağdurların faile karşı yeterli hukuksal başvuru yollarına sahip olmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.
2. Taraf devletler, uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun biçimde, mağdurlara, kendi yetkileri kapsamında gerekli önleyici ve koruyucu tedbirleri alma görevini yerine getirmeyen devlet makamlarına karşı yeterli hukuksal başvuru yollarını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

Çocuk evliliği vakaları çoğunlukla çocuk doğum yapmak üzere hastaneye gittiğinde ortaya çıkmaktadır. Saha çalışmaları bu durumun, vakaları emniyete bildirme yükümlülüğü bulunan hekimler açısından sıkıntılı olduğunu göstermektedir; hekimler bu bildirmeyi yaptıkları takdirde benzer vakalarda hastaların hastaneye gelmekten kaçınacağını, evde sağlıksız koşullarda doğum yapmak zorunda kalacağını düşünmektedir. Yetkili kurumların bu endişeleri giderecek önlemler alması gerekir.

“ Çocuk yaşta evlilik, çocuğun rızası var gibi görünse bile zorla evlilik olarak tanımlanmalıdır. ”

Madde 30 – Tazminat

1. Taraf devletler, mağdurların bu sözleşme uyarınca kabul edilen suçlar için faillerden tazminat talep etme hakkına sahip olmalarını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.
2. Ciddi bedensel hasar gören ya da sağlıkları ciddi bir şekilde zarar gören ve uğradıkları zarar fail, sigorta ya da devlete ait sağlık ve sosyal yardım hizmetleri gibi diğer kaynaklardan karşılanmayan kişilere devlet tarafından yeterli tazminat sağlanır. Bu hüküm, mağdurun güvenliği için gereken özen gösterildiği müddetçe, taraf devletlerin verdikleri tazminatı failden geri talep etmelerine engel teşkil etmez.
3. 2. fıkra uyarınca alınan tedbirler, tazminatın makul bir süre içerisinde verilmesini sağlamalıdır.

Madde 32 – Zorla evlendirmenin hukuki sonuçları

Taraf devletler, zorla evliliklerin mağdura aşırı maddi veya idari yük getirmeyecek şekilde yok sayılabilmesi, feshedilmesi ya da sonlandırılabilmesi için gereken yasal veya diğer tedbirleri alır. *(Zorla evlendirilmiş kadınlar evliliğin iptali davası açabilir.)*

Madde 33 – Psikolojik şiddet

Taraf devletler, zorlama veya tehditle bir kişinin psikolojik bütünlüğünü ciddi bir şekilde bozan kasıtlı davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır. *(Çocuk yaşta evlilik, çocuğun rızası var gibi görünse bile zorla evlilik olarak tanımlanmalıdır.)*

Madde 34 – Takip

Taraf devletler, başka bir kişiye karşı mükerreren tehditkâr davranışlara girişerek kişinin güvenliğinden endişe etmesine sebep olan kasıtlı davranışların suç sayılmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

Madde 35 – Fiziksel Şiddet

Taraf devletler, başka bir kişiye karşı kasıtlı olarak fiziksel şiddet eylemi uygulanmasının suç sayılmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

Madde 36 – Tecavüz dahil cinsel şiddet

1. Taraf devletler, aşağıdaki kasıtlı davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır:

a. vücudun herhangi bir bölümüyle veya herhangi bir cisimle rızası olmadan başka bir kişinin vücuduna vajinal, anal veya oral yolla cinsel nitelikte girme;

b. rızası olmadan bir kişiye karşı diğer cinsel nitelikte eylemlerde bulunma;

c. rızası olmadan bir kişiye karşı üçüncü bir kişinin cinsel nitelikte eylemlerde bulunmasına sebep olma.

2. Rıza, çevreleyen koşullar bağlamında değerlendirildiğinde kişilerin özgür iradelerinin sonucunda gönüllü olarak gösterilmiş olmalıdır.

3. Taraf devletler, 1. fıkranın hükümlerinin iç hukuk tarafından tanındığı biçimiyle eski veya şimdiki eşlere ya da partnerlere karşı gerçekleştirilen eylemler için de geçerli olmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

Madde 37 – Zorla evlilik

1. Taraf devletler, bir yetişkini veya çocuğu evliliğe zorlayan kasıtlı davranışların suç sayılmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

2. Taraf devletler, bir yetişkini veya çocuğu evliliğe zorlamak amacıyla yaşadığı yerin dışında başka bir ülke ya da taraf ülkeye gitmeyi aldatıcı kasıtlı davranışların suç sayılmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

Madde 45 - Yaptırımlar ve önlemler

1. Taraf devletler, bu sözleşme uyarınca tanımlanan suçların ciddiyetini dikkate alarak etkili, orantılı ve caydırıcı yaptırımlarla cezalandırılmalarını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer önlemleri alır. Bu yaptırımlar, ihtiyaç bulunması halinde, suçlunun iadesine neden olabilen özgürlükten yoksun bırakmayı gerektiren kararları da içerir.

2. Taraf devletler, faillere yönelik olarak:

- mahkumların denetlenmesi ve izlenmesi;
- mağdurun güvenliğini de içerebilen çocuğun menfaati ilkesi başka bir yolla garanti altına alınamıyorsa velayet hakkının elinden alınması gibi diğer tedbirleri alabilir.

Madde 46 - Cezayı ağırlaştırıcı nedenler

Taraf devletler, halihazırda suçun unsurlarından bir kısmını oluşturmuyorsa, aşağıdaki koşulların, ilgili iç hukuk kurallarına uygun biçimde, bu Sözleşmede tanımlanan suçlar bağlamında verilecek cezayı ağırlaştırıcı nitelikteki koşullar olarak sayılmasını sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır:

- c.** Suç, çeşitli şartlar nedeniyle savunmasız durumdaki bir kişiye karşı işlenmişse; (*Çocuk gelinler savunmasızdırlar.*)
- d.** Suç, bir çocuğa karşı veya bir çocuğun önünde işlenmişse;
- e.** Suç, iki ya da daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmişse; (*Suç evlenecek kişi, ailesi ve kız çocuğun ailesi tarafından işlenir.*)
- h.** Suç mağdur için ağır fiziksel veya psikolojik hasarla sonuçlanmışsa; (*Çocuk evliliği meşrulaşmış tecavüzdür, ağır fiziksel ve ruhsal hasar bırakır.*)

Madde 50 – Acil müdahale, önleme ve koruma

- 1.** Taraf devletler bu sözleşme kapsamına giren bütün şiddet biçimlerine karşı, sorumlu kolluk kuvvetlerinin mağdurlara yeterli ve acil koruma sunarak derhal ve gerektiği gibi müdahale etmelerini sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.
- 2.** Taraf devletler, sorumlu kolluk kuvvetlerinin bu sözleşme kapsamına giren bütün şiddet biçimlerinin önlenmesi ve bunlara karşı koruma sağlanması için, önleyici operasyonel tedbirlerin alınması ve delillerin toplanması da dahil, anında ve gerektiği gibi müdahale etmelerini sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

Madde 55 – Nizasız (ex parte) ve re'sen (ex officio) yargılama

- 1.** Taraf devletler, bu sözleşmenin 35, 36, 37, 38 ve 39. maddelerinde tanımlanan suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturmaların, suçun kısmen ya da tamamen kendi topraklarında işlenmiş olması durumunda, mağdurun ifadesine ya da şikayetine bağlı olmamasını ve mağdurun ifadesini ya da şikayetini geri çekmesi durumunda dahi devam edebilmesini sağlar. (*Kız çocuğun evlilikte rızasının olması suçu ortadan kaldırmaz.*)

2. Taraf devletler, kendi iç hukuk kurallarının öngördüğü koşullara uygun biçimde, bu sözleşmede kabul edilen suçlarla ilgili yürütülen soruşturma ve yargılamalarda mağduru kendi talebi doğrultusunda kamu kuruluşlarından ve hükümet dışı örgütlerden ve aile içi şiddet danışmanlarından yardım ve/veya destek almasına olanak sağlamak üzere gereken yasal veya diğer tedbirleri alır.

Madde 56 – Koruma önlemleri

2. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet mağduru ve tanığı olan bir çocuğa, çocuğun yararı ilkesini dikkate alarak uygun durumlarda özel koruma önlemleri sağlanacaktır.

Bölüm IX– İzleme mekanizması

Madde 66 – İzleme

1. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddete karşı uzman eylem grubu (GREVIO) Sözleşme'nin taraf devletlerce uygulanmasını izleyecektir.

Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) erken evliliklere nasıl değişmiştir?

Madde 2

Taraf devletler, kadınlara karşı her türlü ayrımı kınar, tüm uygun yollardan yararlanarak ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayrımı ortadan kaldıracı bir politika izlemeyi kabul eder ve bu amaçla aşağıdaki hususları taahhüt ederler:

- Kadın-erkek eşitliği ilkesini kendi anayasalarına ve diğer ilgili yasalara henüz girmemişse dahil etmeyi ve yasalar ile ve diğer uygun yollarla bu ilkenin uygulanmasını sağlamayı;
- Kadınlara karşı her türlü ayrımı yasaklayan ve gerekli yerlerde yaptırımları da içeren yasal ve diğer uygun önlemleri kabul etmeyi;
- Kadın haklarının erkeklerle eşit temelde himayesini, yetkili ulusal mahkemeler ve diğer kuruluşlarla kadının her tür ayrımcılığa karşı etkin bir şekilde korunmasını sağlamayı;
- Kadınlara karşı herhangi bir ayrımcı hareket yapılmasından veya uygulanmasından kaçınmayı ve kamu yetkilileri ile kuruluşlarının bu yükümlülüğe uyumlu olarak hareket etmelerini sağlamayı;

“Başlık parası veya süt hakkı ticari bir durumun göstergesidir.”

- Herhangi bir kişi veya kuruluşun kadınlara karşı ayırım yapma girişimini önlemek için bütün uygun önlemleri almayı;
- Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturulan mevcut yasa, yönetmelik, âdet ve uygulamaları değiştirmek veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil gerekli bütün uygun önlemleri almayı;
- Kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan bütün ulusal cezai hükümleri yürürlükten kaldırmayı.

Madde 5

Taraf devletler aşağıdaki bütün uygun önlemleri alacaklardır:

Her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı ön yargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek. *(Çocuk evlilikleri gelenekler sebebiyle devam ettirildiği düşünülen bir davranış biçimidir ve hayat boyu sürecek eşitsizliğin göstergesidir. Beşinci madde dolaylı olarak bu geleneksel davranışın değiştirilmesi gerektiğini ifade eder.)*

Anneliğin sosyal bir görev olarak anlaşılmasını ve çocukların yetiştirilmesi ve gelişiminde kadın ve erkeğin ortak sorumluluğunun tanınmasını öngören ve her durumda çocukların çıkarlarını her şeyden önce gözeten anlayışa dayanan bir aile eğitimi sağlamak.

Madde 6

Taraf Devletler, kadın ticareti ve seks işçiliğinin önlenmesi için yasama dahil gerekli bütün önlemleri alacaklardır. *(Başlık parası veya süt hakkı ticari bir durumun göstergesidir)*

Bölüm III – Eğitim Hakkı *(Kız çocuklar evlendirilmek üzere okuldan alınırlar)*

Madde 10

Taraf devletler özellikle arasındaki konularda kadın-erkek eşitliği esasına dayanarak eğitimde erkeklerle eşit hakka sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayırımı önleyen bütün uygun önlemleri alacaklardır:

- Meslek ve sanat yönlendirilmesinde kırsal ve kentsel alanlarda bütün dallardaki eğitim kurumlarına girişte ve diploma almada okul öncesi, genel, teknik, mesleki ve

yüksek teknik eğitimde ve her çeşit mesleki eğitimde eşit şartların sağlanması;

- Kadınların erkeklerle aynı ders programlarından yararlanmaları, aynı sınavlara katılmaları, aynı seviyedeki niteliklere sahip eğitim görevlilerine, okul, bina ve malzemesine sahip olmaları;
- Kadın ve erkeğin rolleriyle ilgili kalıplaşmış kavramların eğitimin her şeklinden ve kademesinden kaldırılması ve bu amaca ulaşılması için karma eğitimin ve diğer eğitim şekillerinin teşvik edilmesi, özellikle ders kitaplarının ve okul programlarının yeniden gözden geçirilmesi ve eğitim metotlarının bu amaca göre düzenlenmesi;
- Burs ve diğer eğitim yardımlarından faydalanmaları için kadınlara erkeklerle eşit fırsatların tanınması;
- Özellikle kadın ve erkekler arasında mevcut eğitim açığını en kısa zamanda kapatmaya yönelik olarak, yetişkin ve fonksiyonel okuma-yazma programları dahil, sürekli eğitim programlarına katılabilmeleri için erkeklerle eşit fırsatların verilmesi;
- Kız öğrencilerin okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi ve okuldan erken ayrılan kız çocukları ve kadınlar için eğitim programları düzenlenmesi;
- Spor ve beden eğitimi faaliyetlerine aktif olarak katılmaları için erkeklerle eşit fırsatlar tanınması;
- Kadınların ailelerin sağlık ve refahını sağlamaya yardım edecek, aile planlaması bilgisi dahil özel eğitici bilgiyi sağlamaları.

Madde 16

Taraf devletler kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayrımı önlemek için gerekli bütün önlemleri alacaklar ve özellikle kadın-erkek eşitliği ilkesine dayanarak kadınlara aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:

- Evlenmede erkeklerle eşit hak;
- Özgür olarak eş seçme ve serbest ve tam rızayla evlenme hakkı;

d. Medeni durumlarına bakılmaksızın, çocuklarla ilgili konularda ana ve babanın eşit hak ve sorumlulukları tanınacak, ancak her durumda çocukların çıkarları en ön planda gözetilecektir;

Çocuğun erken yaşta nişanlanması veya evlenmesi hiçbir şekilde yasal sayılmayacak ve evlenme asgari yaşının belirlenmesi ve evlenmelerin resmi sicile kaydının mecburi olması için, yasama dahil gerekli tüm önlemler alınacaktır.

CEDAW Komitesi 2005 yılında yayınladığı tavsiye kararlarında Türkiye’de kadın-erkek eşitsizliğine yol açan etkenleri “ataerkil yapı, kültürel stereotipler ve gelenekler” olarak sıralamış, bunların “erken yaşta evliliklere, zorla evlendirmelere ve çokeşliliğe” yol açtığını belirtmiştir. Komite, devletin bu konularda kadın örgütleriyle işbirliği yapması gerektiğini de vurgulamıştır.

Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi hangi konuları düzenlemektedir?

Bu sözleşmenin amaçları:

- a-** çocukların cinsel sömürsü ve istismarını engellemek ve bunlarla mücadele etmek;
- b-** cinsel sömürü ve istismara maruz çocuk mağdurların haklarını korumak;
- c-** çocukların cinsel sömürü ve istismarına karşı ulusal ve uluslararası işbirliği geliştirmektir.

Bu sözleşme, taraflarca hükümlerinin etkin uygulamasını temin etmek için özel bir gözetim mekanizması kurar. (*Çocuk evliliği cinsel istismardır.*) Bu sözleşme 18 yaşını tamamlamış herkesi ‘çocuk’ saymaktadır.

Bu sözleşme uyarınca, taraflardan her biri;

- Çocukların cinsel sömürü ve istismarının her türünü engellemek ve çocukları korumak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.
- Eğitim, sağlık, sosyal koruma, adli ve emniyet sektörleri ve spor, kültür ve boş zaman aktiviteleriyle ilgili alanlarda, çocuklarla düzenli ilişki içinde olan kişiler arasında çocukların korunması bilincini teşvik etmek için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.
- Kendi iç hukukuna uygun olarak, çocuklarla düzenli ilişki gerektiren bu mesleklere girişte bu meslek adaylarının çocuklara cinsel sömürü veya istismar fiillerinden hüküm giymemiş olduğundan emin olmak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.
- Çocukların ilk ve orta öğretimde gelişen kapasitelerine uygun olarak, cinsel sömürü ve istismar risklerine ve kendilerini koruma yollarına ilişkin bilgi edinmelerini sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.
- Çocukların cinsel sömürsü ve istismarı olgusu ve alınabilecek koruyucu tedbirler konusunda bilgi sağlayan kamuya yönelik bilinçlendirme kampanyaları geliştirir veya yürütür.
- Sözleşme uyarınca belirlenen suçların reklamını yapan materyallerin yayımını önlemek veya yasaklamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

- Gelişim kapasitelerine uygun olarak çocukların cinsel sömürü ve istismarıyla mücadeleye ilişkin devlet politikalarının, programlarının ve diğer girişimlerin geliştirilmesi ve uygulanmasına çocukların katılımını teşvik eder.
- Özellikle bilgi ve iletişim teknolojisi sektörü, turizm ve seyahat endüstrisi, banka ve finans sektörleri olmak üzere özel sektörü ve sivil toplumu çocukların cinsel sömürü ve istismarını önleme politikalarının detaylandırılmasına ve uygulanmasına katılmaya ve kendi kendine düzenleme veya ortak düzenleme yoluyla iç normlar uygulamaya teşvik eder.
- Medyayı, medyanın bağımsızlığına ve basın özgürlüğüne saygı çerçevesinde, çocukların cinsel sömürü ve istismarının tüm yönlerine ilişkin uygun bilgi sağlanması için teşvik eder.
- Çocukları cinsel sömürü ve istismardan koruma ve bunları önleme amacıyla sivil toplum tarafından yürütülen, uygun olduğu hallerde fon kurma yolunu da içeren, proje ve programlarının finansmanını teşvik eder.
- Özellikle eğitim sektörü, sağlık sektörü, sosyal hizmetler, kolluk güçleri ve adli makamlar olmak üzere çocukların korunmasından, cinsel sömürü ve istismarlarının önlenmesinden ve buna karşı mücadeleden sorumlu farklı organların ulusal ve yerel düzeyde işbirliğini sağlamak için gereken tedbirleri alır.
- Çocukların cinsel sömürüsü ve istismarını daha iyi önlemek ve bunlarla daha iyi mücadele edebilmek için yetkili devlet makamları, sivil toplum ve özel sektör arasında işbirliğini teşvik eder.
- Mağdurlar, yakın akrabaları ve bakımlarından sorumlu kişiler için gereken desteği sağlamak amacıyla etkin sosyal programlar oluşturur ve multidisipliner yapılar kurar.
- Mağdurun yaşı belirli değilse, çocuk olduğuna inanmak için nedenler varsa, yaşının tahkiki süresince mağdura çocuklar için sağlanan koruma ve yardım tedbirlerinin tanınmasını sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.
- Çocuklarla ilişki içinde çalışması istenilen belirli meslek sahiplerine iç hukuk tarafından getirilen gizlilik kuralının, bu meslek sahiplerinin, bir çocuğun cinsel sömürü veya istismar mağduru olduğuna inanmak için makul nedenlerin olduğu herhangi bir durumu çocuk korumadan sorumlu servisler rapor etmeleri olasılığına engel teşkil etmemesini sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.
- Çocukların cinsel sömürüsü veya istismarı olduğunu bilen veya bu konuda, iyi niyetli şüphesi olan herhangi bir kişiyi bu durumu yetkili servisler bildirmesi için teşvik etmek üzere gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

- Gizlilik ve anonimliğe saygı içinde arayanlara danışma sağlamak üzere telefon veya internet yardım hatları gibi bilgi servisleri oluşturmayı teşvik etmek ve desteklemek için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.
- Mağdurların kısa veya uzun süreçte, fiziksel ve psiko-sosyal iyileşmelerine yardım etmek için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır. Bu fıkra uyarınca alınan tedbirler çocuğun görüşleri, ihtiyaçları ve kaygılarını dikkate alır.
- Kendi iç hukukunun sağladığı şartlar altında, mağdurlara yardım etmekle uğraşan sivil toplum örgütleri, diğer ilgili örgütler veya sivil toplumun diğer unsurlarıyla işbirliği yapmak için tedbirler alır.
- Mağdura yakın olan kişilerin, uygun olan hallerde, tedavi amaçlı yardımlardan, özellikle acil psikolojik bakımdan, yararlanmalarını sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

6. Bölüm - Maddi ceza hukuku

Madde 18- Cinsel istismar

1- Taraflardan her biri aşağıdaki kasti fiilin suç kapsamına girmesini sağlamak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır:

a- ulusal hukukun ilgili hükümlerine göre yasal olarak cinsel erginlik yaşma gelmemiş olan bir çocukla cinsel faaliyetlerde bulunmak;

b- bir çocukla aşağıdaki yollarla cinsel faaliyette bulunulması halinde:

- zor, güç veya tehdit kullanma; veya
- aile içi dahil, çocuk üzerinde güven, yetki veya etki gerektiren mevki kullanarak istismar; veya
- özellikle bir zihinsel veya fiziksel özrürlülük veya bağımlılığı sebebiyle, çocuğun özellikle savunmasız bir durumundan yararlanarak istismar.

Yukarıdaki 1. fıkra amacına uygun olarak, taraflardan her biri bir çocukla cinsel faaliyette bulunmanın yasak olduğu yaş alt sınırına karar verir.

1.a fıkrasının hükümleri, küçükler arasında rızaya dayalı cinsel faaliyetleri düzenlemeye yönelik değildir.

Madde 22- Çocukların Suiistimali

Taraflardan her biri, cinsel amaçlarla, 18. maddenin 2. fıkrasının uygulanmasında belirlenen yaşa ulaşmamış bir çocuğun katılım

olmadan da olsa cinsel sömürü veya cinsel faaliyetlere tanık olmasına kasten neden olmanın suç olarak düzenlenmesi için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 27- Yaptırımlar ve Tedbirler

Taraflardan her biri, bu sözleşmedeki suçların ciddiyeti göz önünde bulundurularak etkin, makul ve caydırıcı yaptırımlarla cezalandırılmasını sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır. Bu yaptırımlar, suçlu iadesine yol açabilecek hürriyeti bağlayıcı cezaları da içerir.

Taraflardan her biri, 26. madde uyarınca sorumlu görülen tüzel kişilere cezai ve cezai olmayan para cezalarını ve özellikle aşağıda sıralanan tedbirler gibi başka tedbirleri de içeren etkin, orantılı ve caydırıcı yaptırımların uygulanmasını sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır:

- Kamusal menfaatlerden ve yardımından men;
- Ticari faaliyetlerden devamlı ya da geçici olarak men;
- Adli denetim altına almak;
- Tasfiye.

Madde 28- Ağırlaştırıcı durumlar

Taraflardan her biri, aşağıdaki durumların, suç oluşturulan unsurların bir parçası olmadıkları takdirde, iç hukukun ilgili hükümlerine uygun olarak, bu sözleşmedeki suçlara ilişkin yaptırımlara karar verilirken ağırlaştırıcı durum olarak değerlendirilmesini sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır:

- Suç mağdurun fiziksel ve akıl sağlığını ciddi olarak zarar vermişse;
- Suçun öncesinde veya beraberinde işkence veya ciddi şiddet eylemleri olduysa;
- Suç özel olarak savunmasız bir mağdura karşı işlenmişse;
- Suç ailenin bir üyesi tarafından, çocukla beraber yaşayan bir şahıs ya da yetkisini kötüye kullanan bir kişi tarafından işlenmişse;
- Suç beraber hareket eden birkaç kişi tarafından işlenmişse.

7. Bölüm- Soruşturma, Kuvuşturma ve Usûl Hukuku

Madde 30- İlkeler

1- Taraflardan her biri soruşturmanın ve ceza davasının çocukların yüksek yararına uygun ve haklarına saygı içinde yürütülmesini sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.

Taraflardan her biri, soruşturma ve ceza davasının çocuğun yaşadığı travmayı ağırlaştırmamasını ve uygun olduğunda cezai cevaba yardımın eşlik etmesini sağlayarak mağdurlara karşı koruyucu bir yaklaşım benimser. Taraflardan her biri soruşturma ve ceza davalarının öncelikli olarak ele alınmasını ve haksız gecikmeler olmaksızın yerine getirilmesini sağlar. Taraflardan her biri, bu bölüm altındaki tedbirlerin İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'nin 6. maddesine uygun olarak adil ve tarafsız yargılamanın gerekleri ve savunma haklarına halel getirmemesini sağlar.

Madde 31- Genel koruma tedbirleri

1- Taraflardan her biri, mağdurların özellikle tanık sıfatıyla hak ve çıkarlarını korumak için soruşturma ve cezai davalarının her aşamasında, özellikle aşağıda belirtilen yollarla gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır:

- Mağdurları, ifade sırasındaki hakları ve kendilerine tahsis edilen hizmetler ve böyle bir bilgiyi istemediklerini ifade etmedikleri sürece şikayetleri konusundaki gelişmeler, ücretler, soruşturma ve davanın genel seyri ve bu aşamalardaki rolleri ile davaların sonuçları hakkında bilgilendirmek;
- En azından mağdurların ve ailelerinin tehlikede olabileceği durumlarda, yargılanan ya da hüküm giyen kişinin geçici ya da tamamen serbest bırakıldığı konusunda gerektiğinde bilgilendirilebilmelerini sağlamak;
- İç hukukun usul kurallarına uygun şekilde, delillerden haberdar olmalarını, delil sağlamalarını ve görüşlerini, ihtiyaçlarının ve endişelerinin doğrudan ya da bir aracı ile alınması ve değerlendirilmesi yöntemlerini seçmelerini sağlamak;
- Hak ve çıkarlarının tam olarak temsil edilmesi ve dikkate alınması için uygun destek hizmetlerini sağlamak;
- Mahremiyetlerini, kimliklerini ve görünüş şekillerini korumak ve iç hukuka uygun tedbirler alarak kimliklerinin tespit edilmesine yol açacak her türlü bilginin yayılmasını engellemek;
- Kendilerinin, ailelerinin ve tanıklarının yıldırma, kısas ve çifte mağduriyetten korunmalarını sağlamak;
- Yetkili makamlar, çocuğun yüksek çıkarları ya da soruşturma veya kovuşturmanın gerekleri için başka türlü karar vermedikçe mağdurların ve failerin soruşturma ve mahkeme binalarında doğrudan temasta olmamalarını sağlamak.

Taraflardan her biri mağdurlara verilen bilginin yaşlarına ve olgunluklarına uygun şekilde ve anlayabildikleri dilde verilmesini sağlar.

Madde 34- Soruşturmalara

1- Taraflardan her biri, soruşturmalardan sorumlu kişilerin, birimlerin ya da servislerin çocukların cinsel sömürü ve istismarı ile mücadele alanında uzmanlaşmış olmaları ya da kişilerin bu amaçla eğitilmiş olmaları için gerekli tedbirleri kabul eder. Bu birim ve servisler yeterli mali kaynaklara sahip olmalıdır.

2- Taraflardan her biri mağdurun gerçek yaşıyla ilgili belirsizliğin cezai soruşturmanın başlatılmasına engel olmamasını sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 35- Çocuğun ifadesinin alınması

1- Taraflardan her biri aşağıdakileri sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır:

a. Çocukla yapılacak mülakatın, yetkili makamlara vakalar bildirildikten sonra haksız bir gecikme olmaksızın gerçekleştirilmesi;

- Çocukla yapılacak mülakatın gerekli görülüyorsa, bu amaçla tasarlanmış ya da uygun hale getirilmiş binalarda gerçekleştirilmesi;
- Çocukla yapılacak mülakatın bu amaçla eğitilmiş profesyoneller tarafından gerçekleştirilmesi;
- Mümkün ve uygunsa, çocukla yapılacak bütün mülakatların aynı kişiler tarafından gerçekleştirilmesi;
- Çocukla yapılacak mülakatların cezai işlemlerin amacı için gerekli olan kadar ve mümkün olduğunca sınırlı tutulması;
- Çocuğa, yasal temsilcisinin ya da uygun olduğu takdirde kendi seçeceği bir yetişkinin, bu kişiye yönelik aksi yönde bir karar alınmamışsa, eşlik etmesi.

Taraflardan her biri, mağdurla ya da çocuk tanıkla yapılan tüm mülakatların sesli- görüntülü olarak kaydedilmesini ve bu kayıtların gerektiğinde iç hukuktaki kurallara uygun olarak mahkeme işlemlerinde delil olarak kabul edilmesini sağlamak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alır. Mağdurun yaşı konusunda bir belirsizlik ve mağdurun çocuk olduğuna inanılacak sebepler var ise, yaşının doğrulanması beklenilirken paragraf 1 ve 2'deki tedbirler uygulanır.

*Parantez içlerindeki ifadeler bu bilgi setini hazırlayanların yorumudur.

SABANCI VAKFI
HİBE PROGRAMLARI
KAPSAMINDA DESTEKLENMEKTEDİR